

Пена. Сучасна політична влада вдається не до егалітарного принципу (горизонтальний вектор гостинності), а до принципу домінування. Стосунки домінації (панування) стають прихованішими, нещирими, потайними. Це тягар сучасної влади, яка має давні традиції.

В. Фесенко

Фесенко В.І. Творчість Жоржа Бернаноса: поетика пророцтва та події. — К., 1998. — 208 с.

Монографія висвітлює специфіку творчості французького письменника першої половини ХХ століття в контексті літератури католицького відродження. В останні роки свого існування радянське літературознавство лише наближалось до дослідження подібної тематики. Те, що писалось про цього класика європейської літератури ХХ століття, скоріше дезорієнтувало, ніж вводило в його складний духовний і художній світ. Отже, маємо перше ґрунтовне дослідження творчості Ж.Бернаноса на всьому пострадянському просторі.

Зазначена монографія належить до такого роду наукових робіт, що мають свою внутрішню логіку, органічно віддзеркалювану у відповідній теоретичній моделі, що не накладається на живий текст дослідження, але узагальнює його структуру.

Проза Бернаноса вдало висвітлена за допомогою герменевтичної методології П.Рікера, зокрема крізь призму непростого співвідношення події та факту. Як центральні, організуючі інгредієнти поетики Бернаноса слушно визначаються подія і пророцтво в специфічному змістовому наповненні. Диференціюючи факти і подію, Бернанос вбачав у останній вторгнення трансцендентного в потік життєвої емпірії. Щоб виявити суть події, її глибинний духовний зміст, схований за безліччю фактів, письменник має стати пророком, який «перекладає» мову символів та знаків на «загальнозрозумілу».

Відтак «горизонт очікувань» віднаходиться в адекватних вимірах. Дослідниця досить переконливо розкриває специфіку романного письма прозаїка, що позначилось і на його есеїстиці, спрямовуючись на подолання принципів наративної традиції, тяжіючи до розривів оповідної плинності, де домінують роль виконує біблійний архетип, де християнська філософія страждання набуває особливого артикульованого жесту як відповідь на питання, порушені історією. Тому достеменні події у творах Бернаноса, як стверджує В.Фесенко, розгортаються у містичному часі, в межах якого вможливаються тенденції переборення лінійного детермінізму.

Аналізуючи два яскравих есе Ж.Бернаноса «Великі цвинтарі у місячному світлі» та «Зневажені діти», вона водночас тримає у полі уваги й інші його твори, передовсім романи, що втілюють форму концентрованого життя, як і тексти М.Пруста, Н.Саррот чи А.Робб-Грійє. Фесенко професійно демонструє ключові прийоми тлумачення романних текстів прозаїка, зазначаючи їхній есхатологічний характер, породжений кризою гуманістичних цінностей, подолання якої можливе за актуалізації екзистенційного стану

духовного самозаглиблення, аналогічного молитві як шляху до віднайдення сподіваної свободи.

Ю. Ковалів

Levinas Emmanuel. Dieu, la Mort et le Temps. — Paris: Bernard Grasset. — 1993. — P.276.

До книги ввійшли два лекційних курси, прочитані Е.Левінасом, автором праць «Важка свобода», «Етика і нескінченне», «Між нами», протягом 1975/76 університетського року — останнього року його регулярного викладання у Сорбонні. Теми цих курсів — «Смерть та час», «Бог та онто-теологія».

Етика — царина, у горизонті якої французький мислитель розглядає природу проблем, які схоплені у поняттях «смерть», «час», «бог», «інший».

Вся складність в осмисленні останніх полягає у неадекватності категоріального словника онтологічної раціональності, користуючись яким, західна філософська традиція, починаючи з Арістотеля, підходила до питань, які потребують для свого опрацювання виходу за рамки логічної опозиції буття/ніщо, вимагають застосування додаткових законів поряд із законом виключеного третього. Відповідно, принциповим завданням Е.Левінаса стає пошук неонтологічного підґрунтя для продумування етичних питань.

Інакше ніж бути — метафора, що має віддзеркалити природу філософської мови Е.Левінаса — мови, на формування якої в першу чергу справив вплив М.Гайдеггер.

Згадуючи ім'я Гайдеггера, важливо вказати, що головним чином саме його філософія утворює теоретичне і методологічне підґрунтя, на якому базується і від якого відштовхується думка французького мислителя. Арістотель, Кант, Гегель, Бергсон Гусерль, Блох — філософи, позиції яких професор Сорбонни активно залучає до свого теоретичного дискурсу, у діалозі з якими він вибудовує власну концепцію.

Вихідним пунктом міркувань Е.Левінаса є осмислення відносин Я-Інший. Інший не є тим, хто приречений лишатися тільки назовні, поза непроникненими стінами самості. Природа стосунків між Я та Іншим — діалогічна. Самість розкрита для сприймання третьої особи. Обличчя іншого — те, що відкриває його внутрішній світ, уможливорює з ним інтерсуб'єктивний контакт. Звернене до мене, обличчя виражає себе у своїй відкритості й «оголеності». Воно є також джерелом моральної імперативності. Його звернення означає очікування відповіді. У цьому сенсі я відповідальний перед іншим.

Самість постійно підлягає дії з боку іншого. Ці дії безперервні й послідовні. Спираючись на такі характеристики, мислитель описує природу часу.

Тривалість (*dur-ee*) — основна ознака часу. Терпіти (*en-dur-er*) — принципова характеристика природи самості. На неї діють і у цьому сенсі вона приречена на те, щоб бути пасивною. Вплив іншого на самість неперервний